

**O'QISH JARAYONIDA SHAXSIY RIVOJLANISH VA
EMOTSIONAL SALOMATLIK**

Buxoro viliyat G'ijduvon tuman

14- maktab amaliyotchi psixologi

Shamsiyeva Nazokat Amonovna

O'quvchi psixologiyasi — bu o'quvchilarning fikr va hissiy holatlarini, o'qish jarayonidagi psixologik omillarni, hamda ular o'zlarini va atrof-muhitni qanday qabul qilishini o'rganadigan sohadir. Psixologik nuqtai nazardan, o'quvchilar o'z hayotlarini faqat o'qish orqali emas, balki shaxsiy, ijtimoiy va emosional jihatlarni ham rivojlantirishadi. Ushbu maqolada o'quvchi psixologiyasining asosiy jihatlari, uning o'qish jarayoniga ta'siri va zamonaviy ta'lim tizimidagi ahamiyati tahlil qilinadi.

1. O'quvchi Psixologiyasining Asosiy Elementlari

O'quvchi psixologiyasi quyidagi asosiy tarkibiy qismlarga ega:

a) Kognitiv rivojlanish

O'quvchilarning fikrlash qobiliyati va aql-idrok rivoji ular o'qishga qanday yondashishini belgilaydi. Erishilgan bilimlar, mantiqiy fikrlash va muammolarni hal qilish qobiliyatlari o'qish jarayonida o'quvchining muvaffaqiyatini ta'minlaydi. Bolalar va o'smirlar o'zlarini va dunyoni qanday anglashlarini shakllantiradigan bu jarayon o'quvchilarni murakkab masalalarni hal qilishga tayyorlaydi.

b) Emotsional rivojlanish

O'quvchilarning his-tuyg'ulari va hissiyotlarini boshqarish o'qish jarayonida ularga katta ta'sir ko'rsatadi. Yaxshi o'qituvchilar o'quvchilarning his-tuyg'ularini anglash va ularga to'g'ri yondashishni bilishlari kerak. Masalan, stress, qo'rquv yoki o'ziga ishonchsizlik kabi emotsional holatlar o'qish jarayoniga xalaqit berishi mumkin. Emotsional salomatlikni saqlash o'quvchilarning ta'limdagi muvaffaqiyatiga bevosita ta'sir qiladi.

c) Ijtimoiy rivojlanish

O'quvchilar o'zaro muloqotda bo'lish orqali ijtimoiy ko'nikmalarni rivojlantiradilar. Guruh ishlarida, jamoada ishlashda, boshqalar bilan munosabatda bo'lishda o'zlarini qanday tutishlari, emotsional va ijtimoiy cheklovlarni qanday engib o'tishlari ta'lim jarayonining ajralmas qismidir.

2. O'quvchi Psixologiyasining O'qish Jarayoniga Ta'siri

O'quvchi psixologiyasi o'qish jarayonida ikki tomonlama ta'sir ko'rsatadi: o'quvchilarning o'qish bilan bog'liq ruhiy holati va o'qituvchining o'quvchini tushunish va unga yordam berish yondashuvi.

a) Motivatsiya va o'qishga bo'lgan qiziqish

Psixologik motivatsiya o'quvchilarning o'qish jarayoniga qanday yondashishini aniqlaydi. O'quvchilarning o'qishga bo'lgan ichki va tashqi motivatsiyasi, ularning muvaffaqiyatga erishish darajasini belgilaydi. Ichki motivatsiya — bu o'quvchining o'qishdan rohat olish va o'zini rivojlantirish istagi bo'lsa, tashqi motivatsiya ko'pincha o'quvchilarga o'zgarishlar kiritish, mukofotlar va rag'batlantirishlar bilan bog'liq bo'ladi.

b) O'quvchining psixologik holati

Stress, qo'rquv va xavotir kabi psixologik holatlar o'quvchilarning o'qishdagi muvaffaqiyatiga ta'sir ko'rsatishi mumkin. Masalan, testlar va imtihonlar vaqtida paydo bo'ladigan stress, o'quvchining aqliy faoliyatiga salbiy ta'sir ko'rsatadi. Shuning uchun o'qituvchilar o'quvchilarning psixologik holatini inobatga olib, stressni kamaytirish va o'quvchilarga ishonch berish bo'yicha yordam ko'rsatishlari zarur.

c) O'qituvchining roli

O'qituvchi o'quvchining psixologik holatini tushunish va unga mos ravishda o'quv jarayonini tashkil etish qobiliyatiga ega bo'lishi kerak. Har bir o'quvchi individualdir, shuning uchun o'qituvchi uning shaxsiyatini, qiziqishlarini va ehtiyojlarini hisobga olgan holda ta'limni individuallashtirishi kerak. Bu o'quvchilarning muvaffaqiyatini oshirishga yordam beradi.\

Zamonaviy ta'limda o'quvchi psixologiyasining ahamiyati. Zamonaviy ta'lim tizimida o'quvchi psixologiyasining o'rni kundan-kunga ortib bormoqda. O'qish

faqat bilim olish bilan cheklanmaydi, balki o'quvchilarning psixologik rivojlanishi ham muhim ahamiyatga ega. O'qituvchilar o'quvchilarning psixologik ehtiyojlarini tushunish orqali ularga yaxshiroq yordam bera olishadi. Bu esa o'z navbatida o'quvchilarning ta'limdagi muvaffaqiyatini oshiradi

O'quvchi psixologiyasi o'qish jarayonida o'quvchining shaxsiy, emosional va ijtimoiy rivojlanishiga katta ta'sir ko'rsatadi. O'qituvchilarning o'quvchilarning psixologik holatlarini tushunishi va unga moslashgan ta'lim metodlarini qo'llashlari zarur. Shuningdek, ta'lim tizimi o'quvchilarning psixologik ehtiyojlarini inobatga olib, ularning sog'lom va muvaffaqiyatli rivojlanishini ta'minlashi kerak.